

INHOUD

- advertenties
- Sint Ambrosius kroont
zijn keizer
- Folklore : Sint-Maarten
- opgravingen te Poederlee
- heemkundige bijdrage :
een gestolen koe. . . :

Heemkundige Kring v.z.w. "Norbert de Vrijter" Lille

Rek. nr. : 954-7353871-55

"Norbert de Vrijter" V.Z.W.

p.a. Jos Aerts, Boskant 17
2275 Lille

afgiftekantoor 2275 Lille

MEDEDELING

voorstelling jaarboek '92

zaterdag 20 en zondag 21

februari 1993

tentoonstelling : opgegraven

voorwerpen.

in de gemeentelijke jongensschool

Rechtestraat 69 Lille

DRIEMAANDELIJKS KONTAKTBLAD
VAN DE HEEMKUNDIGE KRING
'Norbert de Vrijter'

Negende jaargang nr. 38 nov. '92.

insert-reklame

-1-

SINT AMBROSIUSGILDE KROONT ZIJN KEIZER .

Keizer Jos Peeters (met staf), naast hem keizerin Martha en hoofdman Emiel Peeters.

De Sint-Ambrosiusgilde uit Gierle is op enkele jaren tijd uitgegroeid tot een volwaardige gilde en ze spreidt haar activiteiten uit op een fluks tempo.

Nu had hoofdman Emiel Peeters en zijn gilderaad de gildezusters en broeders uitgenodigd in de gildekamer in Poeyelheide voor een uitzonderlijke gebeurtenis. Immers na de prachtige schietstand beschikt de Ambrosiusgilde over een prachtige nieuwe gildekamer, eveneens gelegen in het gebied van Poeyelheide.

De overhandiging van de zilveren keizersstaf aan Jos Peeters was het hoofd gebeuren van de avond.

Opperhoofdman van de Hoge Gilderaad van de Kempen de heer Eugène Van Autenboer was de gelegenheisspreker.

Hij behandelde het thema van de "Keizer" in de gilde.

Hij verwees naar de beroemde keizers uit de geschiedenis als Nero, Karel en Napoleon. Veelal verkreeg men de titel bij de geboorte, maar in de gilde moet een gildebroeder er iets voor doen. Wanneer een schutter drie keer na mekaar schutterskoning wordt dan krijgt hij de titel van keizer voor het leven. Als teken van waardigheid draagt hij de keizersstraf met drie zilveren vogels. Een gildekeizer gaat voor de hoofdman en de koning is vrij van gelag het ganse leven.

Hoofdman Emiel Peeters ging in zijn toespraak even terug in de gildegeshiedenis die begint in 1711. De Ambrosius gilde had een eerste keizer op 8 juni 1847 in de persoon van Johan Cornelis Vendelmans. De tweede gildekeizer werd Jef Thys in 1930. En de derde keizer van de Ambrosiusgilde werd schepen Jos Peeters. Hij lukte de hoofdvogel in 1985, 1988 en in 1991. In het totaal had hij slechts negen scheuten nodig om gildekeizer te worden, een unicum in de gildekronieken.

Er was echter een probleem want tijdens de oorlogsjaren was de zilveren keizersstaf van de gilde verdwenen. Hoofdman Emiel Peeters ging op zoek naar steun en dank zij giften en spontane medewerking kon een nieuwe zilveren staf gemaakt worden. Het hout is afkomstig uit de bossen van Gierle. De

stok (lijsterbes) is gedraaid omdat de wurgplant van het geiteblad het hout heeft aangetast en alzo zijn uitzonderlijke vorm gegeven heeft. Bovenaan prijkt dan een massief zilveren bijenkorf met bijtjes en drie vogels. Een zilveren plaatje draagt de jaartallen waarop Jos Peeters de hoofdvogel schoot. Het kunstwerk is afkomstig van de hand van kunstsmid Xavier Aertgeest.

Gildekeizer Jos Peeters was ontroerd wanneer hij zijn keizersstaf in ontvangst mocht nemen. Hij dankte voor het gebaar en zei dat er door samenwerken veel kan bereikt worden in een gilde. Een gezellig onderonsje besloot dit gildesamenzijn van de Gielse Ambrosiusgilde.

ONTHOUDEN.....

VOORSTELLING JAARBOEK 1992

TENTOONSTELLING

VAN AL DE OPGEGRAVEN VOORWERPEN TE POEDERLEE

Het jaarboek kan hier tijdens de tentoonstelling afgehaald worden.

OPENINGSTIJDEN VAN DE TENTOONSTELLING:

Zaterdag 20 februari '93 : van 15 tot 20 uur.

Zondag 21 februari '93 : van 10 tot 19 uur.

Dit alles in de zaal van de gemeentelijke jongensschool Rechtestraat 69 te 2275 Lille.

FOLKLORE ---

SINT MAARTEN

Sint-Maarten kunnen we beschouwen als de evenknie van Sinterklaas. Hij is ook een kindervriend, komt elk jaar op bezoek en deelt speelgoed en lekkernij uit. Over Maarten bestaan veel legenden en hij was in onze streken een zeer populaire en geliefde heilige.

Levensloop van Martinus

Sint-Maarten of Martinus van Tours was de zoon van Romeinse ouders. Hij werd omstreeks 316 in Sabaria (Het huidige Hongarije) geboren. Zijn vader was officier in het Romeinse leger en dwong zijn zoon om op vijftienjarige leeftijd soldaat te worden. Martinus kwam in contact met Hilarius de latere bisschop van Poitiers. Hij werd christen en liet zich toen hij achttien was dopen. Hij nam ontslag uit het leger, trok naar Italië en vestigde zich in Frankrijk in de buurt van Poitiers in een kluis. In 371 werd hij door de inwoners van Tours verkozen tot bisschop.

Hij stichtte de vermaarde abdij van Marmoutiers van waaruit het christendom zich onder de Galliërs verspreidde. Martinus overleed in 397 op 8 november te Candes. Hij werd op 11 november te Tours begraven.

Verering van Martinus

Martinus werd vooral bewonderd om zijn aardse onthechting en zijn levensopvatting. Hij werd de beschermer van de soldaten, ruiters en reizigers. Maar ook de kleermakers, wevers en bedelaars maakten van hem hun patroonheilige. Hij inspireerde dichters, beeldhouwers, schilders en schrijvers. Hij is één van de beschermelingen van Frankrijk maar ook in ons land en Nederland was hij een belangrijke heilige. In Frankrijk zijn meer dan 4.000 kerken aan hem gewijd. In ons land zijn dat 336 kerken, 219 in Vlaanderen en 117 in Wallonië. In het. bisdom Gent alleen reeds zijn er 46 parochies

waarvan hij de patroonheilige is. Maarten werd ook aangeropen tegen allerlei ziekten zoals koorts, onvruchtbaarheid en bedwarteren.

Oude gebruiken

- De Frankische koningen gebruikten de kap van Martinus als legervaan, zonder dat attriboot trokken zij nooit ten strijde.
- Veel oude Germaanse gebruiken werden overgebracht naar het feest van Martinus.

Denken we maar aan de Martinusdronk, waarbij de nieuwe wijn geproefd werd. De Martinusgans: op 11 november opende eeuwen geleden de jacht op ganzen. Men legde ook grote vuren aan en men hield schuddekorfslag. Boven het vuur hing een mand gevuld met herfstvruchten, die werd heen en weer geschud. De kinderen grabbelden naar de geroosterde vruchten. Eigenlijk was dit een dankfeest voor de oogst. Elf november was op het platteland een echte feestdag, de oogst was klaar, de boeren konden de pacht betalen en er was voorraad voor de komende winter.

In sommige streken werden Sint-Maartenskoeken gebakken. Men legde ook grote houtvuren aan en in veel dorpen waren er jaarmarkten en kermessen. Voor de kinderen was en is Maarten ook een geliefde figuur. In onze moderne tijd is hij in sommige streken de concurrent van Sinterklaas. Vroeger zongen de kinderen op de vooravond van elf november allerlei bedelliedjes. Ze gingen rond in het dorp en droegen verlichte lantaarns. De lantaarns werden gemaakt uit een raap of biet waarin men ogen, een neus en een mond kerfde. De raap of biet werd uitgehold zodat men er gemakkelijk een kaars kon inzetten.

Hier volgen de teksten van twee van die oude liedjes.

Sinter sinter Maarten.

De kalvers dragen staarten.

De koeien dragen horens.

De kerken dragen torens.

De torens dragen klokken.

De meisjes dragen rokken.

De jongens dragen broeken.

Oude wijven schorteldoeken.

Nummer II

Sinte Metten van de goe genuchten.
Hij met zijne grijze baard.
Juffrouw wilde dat kabasken eens vullen.
En laat ons niet lang nietmeer staan.
Want hij hoest. hij heeft een valling.
Geef hem een pastilleke 't zal overgaan.

Sinte Metten op de brug.
Geef hem een appel of een stuk.
Geef hem een peer of een scheer.
Sinte Metten bedeleer.

Hij heeft zijne mantel doorgesneden.
Om aan de armen te geven.
Hij beloofde aan zijn vrouw.
Dat hij koekebakken zou.
Héél veel, héél veel.
Dat hij koekebakken zou.

Hier volgen nog twee korte bedelliedjes.

Sinte Maarten mikmak.
Mijn moeder is een dikzak.
Mijn vader is een duntje.
Geef mij een pepermintje.

Sinte Maarten, de deur is vast.
Geef die kerel op zijn bast.
Geef zijn vrouw een dikke zoen.
Dan zal ie de deur wel opendoen.

Legenden over Maarten

Maaten en de halve mantel

Toen Martinus nog soldaat was in het Romeinse leger, had hij voor de komende winter een warme mantel gekocht. Hij keerde tegen de avond terug naar de stad en aan de stadspoort lag een arme bedelaar. De man was oud, mager en in lompen gekleed. Hij vroeg een aalmoes aan Martinus. Martinus had geen geld, hij nam zijn zwaard en sneed er zijn mooie mantel mee in twee stukken.

Hij gaf de helft aan de arme man, hij vond de rest voldoende voor zichzelf.'s Nachts lag Martinus te slapen op zijn strozak en plots verscheen een hel licht. Martinus zag Jezus die hem een mantel teruggaf. Martinus begreep er niets van en stamelde: maar Heer, ik heb mijn jas toch aan die bedelaar gegeven. De Heer antwoordde: wat jij aan een arme geeft is net alsof jij het aan mij hebt gegeven. Sindsdien is Martinus bekend geworden voor zijn goedheid en ieder jaar op 11 november deelt hij nog geschenken uit in sommige streken.

Martinus en de ganzen

Op een dag was Martinus op de vlucht voor zijn heidense achtervolgers. Hij dacht te ontsnappen door zich in een ganzenstal te verstoppen. De ganzen waren bang van Martinus en hielden een leven van jewelste. Ze snaterden erop los, zodat de belagers van Martinus geen moeite hadden om hem te vinden. Martinus was boos op de ganzen, hij verwenste ze en zei: ieder jaar op elf november zal de jacht op de ganzen beginnen.

Weerspreuken

- Men spreekt vaak van een Sint-Maartenszonnetje. Een legende vertelt dat Martinus naakt aan een boom werd gebonden. God stuurde enkele zonnestrallen zodat hij het niet koud had.
- Is op Sint-Maarten nog loof aan de bomen, zo moogt ge van een strenge winter dromen.
- De smisse van Sint-Merten, brengt ons de winter in 't herte.
- Sint-Martinus warm en regen, brengt het zaad geen grote zegen.
- Als op Sint-Maarten de ganzen op 't ijs staan, moeten ze met Kerstmis door 't slijk gaan.
- Is de lucht donker op Sint-Maarten, zo zal 't een zachte winter zijn.
Maar is die dag het weder helder, de vorst dringt door tot menig kelder.

Tenslotte nog dit versje

Sint-Maarten reed door sneeuw en wind.
Zijn vurig ros droeg hem gezwind.
Sint-Maarten reed met vlugge spoed.
Zijn mantel dekte hem warm en goed.

Namen

Van Martinus zijn zowel voornamen als familienamen afgeleid.

Voornamen: Martin, Martine, Martijn, Maartje, Maarten, Tine,
enz...

Familienamen: Martens, Maertens, Mertens, Meerten, Merten, enz...

Vijf pausen droegen de naam Martinus.

Plaatsnamen

Ook talrijke plaatsen dragen de naam Martinus.

Hier volgen er enkele.

- Saint Martin, Frans eiland op de Kleine Antillen.
- Sint-Maarten: Nederlandse gemeente in de provincie Noord-Holland.
- Sint-Maartensdijk: Nederlandse gemeente in de provincie Zeeland op het eiland Tholen.
- Sint-Martens-Bodegem: gemeente in ons land, in de provincie Brabant.
- Sint-Martens-Latem: gemeente in de provincie Oost-Vlaanderen aan de Leie, gekend door de Leieschilders.
- Sint-Martens-Leerne: ligt ook in Oost-Vlaanderen, buurgemeente van Sint-Martens-Latem.
- Sint-Martens-Lierde: in Oost-Vlaanderen, in de heuvelstreek.
- Sint-Martens-Voeren: zeer bekend, ligt in de Voerstreek, provincie Limburg.

Elf november, ganzen let op

Op elf november vieren wij de feestdag van Sint-Maarten, de kindervriend, maar deze populaire heilige heeft ook heel wat te maken met ganzen. Op deze dag begon vroeger traditioneel de jacht en vooral de gans was op die dag op menige tafel een smakelijk hapje.

De gans als huisdier

De Egyptenaren hielden reeds in de oudheid ganzen als huisdieren. Het eerste bewijs daarvan dateert reeds van 2400 voor Christus. De gans was zelfs een heilig dier van de god Amun. Ze was ontstaan uit het scheppingsei en een boodschapster tussen hemel en aarde. Veel eeuwen later pas kwamen de Egyptenaren in contact met kippen. Dat was omstreeks 1400 voor Christus toen Toetmoses III militairen naar Syrië begeleidde. In het oude Egypte was de gans één van de meest populaire offerdieren. De oud-Grieken hadden eveneens ganzen

als huisdieren. In Rome waren de ganzen aan de godin Juno gewijd. Ganzen zijn goede wakers en in 390 reddden ze de stad Rome van een aanval van de Galliërs door 's nachts luid te snateren. Ganzen werden vaak met waakhonden vergeleken omdat ze bij het minste lawaai alarm slaan. Onze Vlaamse schrijver en dichter Jacob van Maerlant (geboren rond 1235) schreef: Men segt dat si bi nachte rieken dieve.

De gans in de sprookjes

In liedjes, sagen, sprookjes en fabels spelen ganzen vaak een voorname rol. Wie kent er niet het ganzenbord dat ongeveer een vijfhonderd jaar oud is. In een Egyptische graftombe heeft men een slangenspel gevonden dat kan vergeleken worden met het ganzenspel. De figuur wordt gevormd door een opgerolde slang met de kop in het midden. Er komen kleine figuren bij te pas zoals een leeuw, een leeuwin, witte en zwarte bollen. Over de spelregels weet men echter niets. Waarschijnlijk is het ganzenspel daar een variante van.

Nut van de gans

De gans is reeds eeuwen een vriend van de mens vooral omdat ze nuttig is. Ze verschaft lekker vlees, ganzelever is een luxe en komt vooral op tafel rond Kerstmis en het einde van het jaar. Ook hun veren werden gebruikt om matrassen te vullen. Ganzeveren dienden vroeger ook als schrijfgerief. Het waren de Romeinen die ontdekten dat ganzen een grotere lever ontwikkelden als ze onder dwang gevoerd werden. In Frankrijk gebeurt dit nog steeds. In sommige Europese landen is het kweken van ganzen op die wijze verboden. Het is een vorm van dierenmishandeling. Ganzelever is dus ook zeer duur. Kijk maar eens in een warenhuis of bij de slager hoeveel de ganzelever kost per kilo. Als je dan bedenkt op welke wijze die dieren behandeld worden is de lust om ganzelever te eten zeker wel over.

Over de gans zegt men ook: ze blaast wel, maar bijt niet.

Jacht

De jacht is altijd een soort voorrecht geweest van de adel en de rijken. Van zodra de herfst begon trokken en trekken ze er op uit

Vooral de ganzejacht stond vroeger in hoog aanzien. In het najaar komen ook ganzen uit het hoge noorden om hier te overwinteren. Dat zijn dan wintergasten. Jammer genoeg sterven er altijd een groot deel van deze dieren in hun winterkwartieren.

Oude gebruiken op elf november

Elf november was de aanzet tot de winter. De oogst was binnen. Veel boeren en pachters betaalden vroeger rond die periode de pacht. Het was een traditie om op elf november ganzegebraad te eten. De gans werd op tafel gebracht omringd door het licht van kaarsjes. Veel mensen bewaarden de beenderen tegen ongelukken. Ook om het weer te voorspellen werden ze gebruikt. Als de beenderen rood waren dan mocht men een strenge winter verwachten. Guido Gezelle schreef over de gans:
Men plukt een gans zolang ze veren heeft.
Dat betekent: Zolang er wat te krijgen is heeft men vrienden.

VOORSTELLING

JAARBOEK '92

Zaterdag en zondag 20 en 21 februari 1993. .

in de zaal van de gemeentelijke jongensschool Rechtestraat
69 Lille.

Zij die intekenden kunnen het jaarboek hier komen afhalen:

zaterdag vanaf 15 tot 20 uur

zondag vanaf 10 tot 19 uur.

Er zal eveneens een tentoonstelling gehouden worden van al het opgegraven materiaal in de Aa-vallei te Poederlee.

Heemkundige bijdragen.

HET VERHAAL VAN EEN VERWISSELDE EN EEN GESTOLEN KOE TE WECHEL
IN 1786.

Wat ik nu vertel is werkelijk gebeurd in onze gemeente ruim tweehonderd jaar geleden.

Het is geen wereldschokkende gebeurtenis. Een gewone boerin, Maria Jacobs, weduwe van wijlen Jan Wouters, verwisselt haar koe tegen een andere die een vreemdeling haar aanbrengt, maar waarvan achteraf blijkt dat het een gestolen koe is uit Baarle-Hertog.

De Schepenen van Wechel treden zelf op als rechters in deze zaak. Wat me vooral boeit is de levenswijze van onze mensen in de 18° eeuw. Natuurlijk komen er voor ons nu ongebruikelijke woorden in voor. Tussen haakjes zal ik de nodige verklaring geven. Dat de schrijfwijze erg verschillend is kun je zien. Volgen we letterlijk de rechtspraak door de Schepenen gehouden te Wechel. Eerst wordt de eigenares ondervraagd. We geven haar relaas:

"Comparuit (verschijnt) Maria Jacobs, weduwe wylen Jan Wouters, omtrent 54 jaeren, inwoonderesse alhier, welke gedaeght door den Schepenen Vissers ende in Eede gestelt synde ende ondervraeght haere kennelykheyt nopende de voorscreven innegebrachte beeste, heeft verclaert ende tuyght als volgt.
Dat de voorscreven vremde koy ofte veersbeeste opden voorscreven 22 meert ontrent middagh thaeren woonhuyse is gebraecht door sekeren manspersoon, die sy niet kende, in lenghte middelbaerigh, bruynachtigh van hair (haar) ende opsicht, aen hebbende eenen blauwen keel, lanck ende bultachtigh van neuse, ende scheynende te hebben den ouderdom van ontrent de dertigh jaeren. Dat denselven persoon naer dat hy de voorscreven beeste hadde geleyt inden stalle der deponente (getuige in het gerecht) is gekomen in de keuken der huysinghe by haer seggende, tapt eens, vraeghende of dat hy aldaer wat eeten konde, waerop sy heeft gantwoort: jae. Dat nadewael de deponente met ditto vremden person alsoo hadde genoemen den

maeltyt, den zoon van haer met naeme Peeter Wouters, teghens ditto persoon seyde, bind uwe koy in ons kenneff (bindstelsel) ende neemt de onse in uw geel, waeroppe desen vrenden persoon antwoorde, dat sal ik doen als moeder twee ducaeten opgeeft, hetwelk sy heeft afgeslaeghen, daerby voeghende dat sy geen gelt hadde om toe te geven. Dat tusschen meer andere redenen dese mangelinghe top op top is gecontracteert, waer naer hy vrendelinck synen naem aende deponente heeft genoemt: Peeter Verbist en woonende tot Ranst.

Dat de deponente op saterdagh daernaer den 25 meert wesende ons Lievevrouwen Dagh heeft onderhoort datter tot Bael (Baarle-Hertog) ofte daer ontrent eene beeste gestolen was, waeromme sy des maendaghs dan haeren sone Peeter Wouters ende Melchior van den Broeck heeft uytgesonden om soo tot Ranst als de omliggende dorpen te ondersoecken ofte sy de vermangelde beeste der deponente niet konden achterhaelen.

Wanneer sy thuis komende aen haer hebben geseyt dat sy heur vermangelde beeste niet en hadden gevonden tot Ranst maer wel tot Neerviersel in den stal van sekeren Arnoldus Lemmens. Dat sy op dit rapport heeft gesonden haeren sone Peeter Wouters naer de Schepenen van alhier om daarvan kennis te geven ende gesaementlyck te beraemen de middels om haere vermangelde beeste terugh te krygen.

Als wanneer de Schepenen van alhier sen hun hebben geraeden, van eenige personen met twee Schepenen naer Neerviersel te senden, ende aen hem besitter der beeste te kennen te geven dat den Schout van alhier absolutelyck wilde hen de attestatie (getuigschrift) ende gesontbrief van de beeste die teghens de syne staende in synen stal vermangelt was, andersints dat hy de beeste moeste laeten volgen, ende dat hy de andere tot Wecheldersande konde haelen. Dat dit effectievelyck alsoo is geëffectueert (uitgevoerd), ende heeft de deponente (Maria Jacobs) daertoe op den achtentwintighsten meert aensocht de personen van Schepenen Peeter Vissers, Jan Loos, Melchior van den Broeck, Fransus Poels, ende haeren sone Peeter Wouters.

Die tenselven daeghe haeren vermangelde beeste hebben gebracht thaeren woonhuysse. Als wanneer sy (M. Jacobs) sanderdaeghs heeft gesonden den persoon van Melchior van den Broeck naer Bael om te informeeren ofte daer geenen beeste gestolen was, ende om aen de bestole persoonen advertentie (bekendmaking) te doen, dat alhier eene beeste was gebracht, sonder paspoort.

Dat de selve gestolen was, dat met hem M. van den Broeck op dese advertentie syn mede gekomen twee persoonen met naeme Cornelis ende Henrick De Bont, soo sy hun de deponente waeren noemende, aen dewelke dese verthoond synde hebben verclaert dese beeste te competeren (toekomst) aen Cornelis Verheyen, ende dat de selve uyt synen stal was gestolen, waerop sy deselve beeste hebben medegeleyt.

Actume Wecheldersande, 11 april 1786.

Schepenen alhier:

M. Marcelis, Peeter Cloots, Peeter Vissers,
Fransus Verwilt.

+ (dit is het signature van Marie Jacobs,
verclaerende niet anders te connen scrijven.

"Comparuit (verschijnt) Melchior van den Broeck, out omtrent 34 jaer, innegesetene alhier, welken persoon den Schepene Vissers gedaeght ende in eed gestelt om kennisse der waarheyd te geven nopende de voorhandighe beeste, verclaert ende tuyght (getuigt) dat hij deponent (getuige in het gerecht) van inde maend maert hadde gehoort van Peeter Wouters, sone van Jan Wouters ende Maria Jacobs, dat syne moeder hadde vermangelt eene koybeeste teghens de meergemelde vremde beeste, dat hij deponent de koybeeste van Maria Jacobs langh te voren heeft gekent soo van hayr als andersints, eer deselve vermangelt was, selfs dat hy deselve beeste voor de weduwe heeft innegekocht, dat hij deponent op den 27 meert lestleden door de weduwe is aensocht geweest om te gaen naar Ranst ten woonhuysse ende bij den persoon van sekeren Peeter Verbist om te sien ofte haere vermangelte beeste aldaer te vinden was.

Dat hy op dit verzoek met Peeter Wouters, sone van de weduwe, is gegaen eerst naar Vispluk onder Vorselaer alwaer hy, in de herberghe alwaer hospes is Willem van Dyck, heeft gevraeght aen den selven of hy swoendaghs te vooren naermiddagh aldaer niet en hadde gesien eenen persoon leydende eene swerte bonte koy, denwelken hem antwoorde dat neen. Dat hy deponent van aldaer is gegaen naar Pulle in sekere herberghe De Croon, vraegende aldaer aen de meyt ofte baesinne die hy niet en kende ofte sy des woensdaghs te vooren naermiddagh niet gezien en hadden eenen persoon met een swerte koy, waerop het voorseyde vrouwe persoon heeft geantwoort neen. Dat aldaer in de herberghe present was sekeren packdraegher die seyde aldaer te wonen, welken dese ondervraeginghe hoorende heeft geantwoort: ik hebbe desen man met soo eene beeste gesien op de straete alhier. De deponent heeft tegens degen packdraegher geseyt dat het was eenen man met, eenen hooge cromme neus aen hebbende eenen blauwen keel ende dat de beeste was cromme van hoorens ende swert bont van haer, waerop desen packdraegher repliceerde, ik segge dat ik hem hebbe gesien, ende wel kenne, dat hy woonde tot Neerviersel ende dat synen naem was Arnoldus Lemmens.

Waeroppe den deponent is gegaen naar de huysinge van Lemmens, vraeghende aen de vrouwe ofte sy geen koy te coop en hadde, dewelke antwoorde: neen. Maar dat hy konde gaen in den stal by haeren man, daerby voegende datter twee stonden die begonsten te uyeren ende dat hy aldaer haeren boer konde spreken. Waeroppe hy is in den stal gegaen alwaer hy seffens heeft gesien ende bevonden de vermangelde beeste van de weduwe Jan Wouters. Daeroppe is hy met syn geselschap Peeter Wouters weggegaen ende daervan by syne arrivement (aankomst) tot Wecheldersande rapport gedaen aen de weduwe.

Dat hy sanderendaeghs door deselve weduwe wederom is aensocht geworden om benefens den Schepene Peeter Vissers, (Beulk) Jan Loos, Fransus Poels ende Peeter Wouters te gaen naer Neerviersel om te sien by wat middel sy deselve beeste konde terugh krygen.

Hetwelk alsoo is geschiet, ende hebben dese beeste terugh gebracht door enige motieven ende drygementen.

Dat Arnoldus Lemmens naer veel roepen ten lesten is voor den dagh gekomen seggende dat hy de se beeste hadde aengemangelt

tegens eene andere beeste tot Wecheldersande van de wed. Jan Wouters, dat denselven dese aengemangelde beeste heeft los gemaakt, een zeel aan de horens gedaen, seggende met ditto zeel syne vermangelde koy tot Wecheldersande te sullen wederhaelen."

Ik zou zo nog een beetje kunnen voortgaan. Als we nu weten dat diezelfde Van den Broeck 's anderendaags te voet naar Baarle Hertog trok om te vernemen waar die Arnoldus Lemmens de koe stal. Dan terug naar Wechel met de eigenaar en een paar Schepenen van Baarle; zo kunnen we een beeld vormen wat onze voorouders hebben moeten doen om een koetje.

Ik geef u toch nog het gesprek tussen Van den Broeck en de eigenares van de gestolen koe te Baarle: "Aldaer komende heeft hy aen de aldaer in huys synde vrouwe gevraeght ofte sy geen koy te koop en hadde, seggende daerop met droef gelaet: neen, want daer is my op vandaegh acht daeghen een beest gestolen, synde een dry jaerge veerse, die moeste kalven uytgaende mey. Dat hy alsdan heeft geantwoort, wel vrouwken ik sal u apparentelyk die beeste wel weten aen te wijsen; waeroppe dese vrouwe in groote blijschap is opgespronghen, pakkende hem met beyde haere handen in den hals, loopende de kinderen ,inmiddels tot hunnen vaeder die aldaer omtrent besigh was met hout te binden."

- U moet weten dat in die periode de meeste inwoners boeren waren met twee, drie of vier koetjes.
- Dat er nergens spraak is van politie of gendarmen maar wel van Schepenen die rechtspraak hadden.
- Dat de meeste mensen die bij dit proces betrokken waren, zowel de dief als de eigenaars te Wechel en te Baarle, niet konden lezen en schrijven.
- Wat enigen meer zal interesseren is dit:
Al degenen die in Wechel Wouters heten, afstammelingen
zijn van het behandelde gezin: Jan Wouters - Maria Jacobs

OPGRAVINGEN LANGS DE AA TE POEDERLEE.

Sinds dit jaar is de archeologische afdeling van de Heemkundige Kring "Norbert De Vrijter" begonnen met grootschalige opgravingen langs de Aa ter hoogte van de brug over deze rivier op de weg Poederlee-Lichtaart. Deze werken zijn mogelijk geworden door de daadwerkelijke hulp van het gemeentebestuur van Groot-Lille dat bereidwillig een graafmachine ter beschikking van de afdeling stelde. Het geldt hier het onderzoek van het terrein de Regendonk, in de onmiddellijke nabijheid van een kunstmatig opgeworpen heuvel of "motte". Hierop was een verschansing in hout of steen gebouwd, die in geval van rooftochten voor de nodige bescherming kon zorgen. Nochtans is het mogelijk dat deze versterking moet beschouwd worden als een statussymbool voor de Heer van de gronden. Inderdaad, deze vestingen hebben snel hun militair karakter verloren wanneer het gevaar voor rooftochten door de Noormannen tot het verleden behoorden. Ten andere, de oprichting van deze motte dateert waarschijnlijk eerst van de 12de of 13de eeuwen: de vondst van een munt met het jaartal 1302 wijst in deze richting.

Van meer belang was de kasteelhoeve. Walter Van den Brande, Lic. Hist., schreef een belangrijke bijdrage in het Jaarboek 1986 van onze Kring betreffende de eigenaars van deze gronden. Immers in het begin der zestiende eeuw, waarschijnlijk na 1524 en vóór 1536 zijn de bouwwerken tot de grond afgebrand.

Niettegenstaande de speciale bescherming die de Aa bood, waren deze bouwwerken omringd door een stel grachten die gevoed werden met het water van de rivier. Na de brand werd de vernielde huisraad gedumpt in de grachten, vooral deze gelegen aan de kant van de weg Poederlee-Lichtaart.

Na de brand is waarschijnlijk gans het terrein genivelleerd geworden en niet meer gebruikt als bouwgrond, wel als labourgrond.

Vanaf 1972 begonnen de leden van de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grotonderzoek (AVBGO) aan het archeologisch onderzoek van dit terrein. De eerste vondsten brachten sporen aan het licht van een Oostenrijkse bezetting: een militair wachthuisje met een gemetste waterput, koppen van aarden pijpen, vuursteentjes voor geweren, een aarden drinkbeker en een Oostenrijkse munt van 1745. In de daarop volgende jaren werd aan de

andere kant van het terrein een nieuwe sondage verricht en werd de hoger vermelde gracht gevonden. Het archeologisch materiaal liet zich dateren van de 15de eeuw. Twee bijzondere voorwerpen werden reeds gepubliceerd: een zgn. "nokduif" die het dak tooide (Jaarboek 1987) en een gedeeltelijk door de brand gesmolten, prachtig versierd tinnen potje (Jaarboek 1989).

Deze vondsten zijn voor ons de leidraad geweest om dit werk verder te zetten. Wij ontdekten een gracht die met de vorige een rechte hoek vormt. Ook hier werden enkele belangrijke archeologische objecten gevonden. Boven de gedempte gracht werd een 70 cm dikke muurschacht gevonden die waarschijnlijk deel uitmaakte van de Oostenrijkse paardenstal. De werken worden met ijver voortgezet.

VOORSTELLING VAN HET JAARBOEK 1992 - TENTOONSTELLING

GEMEENTELIJKE JONGENSSCHOOL LILLE

ZATERDAG 20 EN ZONDAG 21 FEBRUARI 1993.

Inhoud van ons jaarboek 1992 ;

- Norbert de Vrijter bestaat tien jaar. (J.Aerts)
- Het laathof van het kapittel van de lierse Sint-Gummaruskerk te Lille (W.Van den Branden)
- Wandeling door Gierle in 1926. (H.De Kok en W. Van den Branden)
- Boerengilde, Landelijke Gilde te Lille is 100 jaar.(L.Pluym)
- Koninklijke Harmonie St.-Amelberga te Wechelderzande. (R.Dillen)
- Uit het leven van kunstschilder Reginald Gosling te Poederlee (F.Wouters)
- Brabantse Steden onder de Romeinen naar enkele plaatsnamen deel 2 (De Wachter)
- De koster-onderwijzersfamilie Verreet te Wechelderzande (J.Van Olmen)
- Zestig jaar kajotterij in Poederlee(F.Wouters)
- Iets over familienamen uit Groot-Lille (R.Dillen)

Jaarboek 1992

Lille
Gierle
Poederlee
Wechelderzande

VOORSTELLING VAN HET JAARBOEK 1992 ..

TENTOONSTELLING VAN AL DE OPGEGRAVEN VOORWERPEN TE POEDERLEE

ZATERDAG 20 EN ZONDAG 21 FEBRUARI 1993 .

GEMEENTELIJKE JONGENSSCHOOL RECHTESTRAAT 69 LILLE